

LİSANS DÜZEYİNDE MUHASEBE EĞİTİMİ ALAN ÖĞRENCİLERİN MESLEK ETİĞİ ALGILARINDA ETKİLİ OLAN FAKTÖRLERİN ARAŞTIRILMASI

INVESTIGATION OF FACTORS AFFECTED ON THE PERCEPTION OF PROFESSIONAL ETHICS OF STUDENTS WHO HAVE GRADUATE ACCOUNTING EDUCATION

Doç. Dr. Selim CENGİZ

Çankırı Karatekin Üniversitesi, İİBF, Bankacılık ve Finans Bölümü, Çankırı / TÜRKİYE,
ORCID: 0000-0002-2013-9590

ÖZET

Bu çalışmada, muhasebe eğitimi alan öğrencilerin meslek etiğiyle ilgili genel algıları ve bu algılarının demografik faktörlere göre farklılaşıp farklılaşmadığını ortaya koymak amaçlanmıştır. Araştırmada veri toplama yöntemi olarak anket yöntemi kullanılmıştır. Anket, Çankırı Karatekin Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinde öğrenim gören 175 öğrenciye uygulanmıştır. Elde edilen veriler SPSS programında analiz edilmiştir. Veri analizinde frekans dağılımları, ortalama ve standart sapmalar, güvenilirlik ve faktör analizi, ANOVA (tek yönlü Varyans Analizi) ve t-Testi yapılmıştır. Yapılan analizler sonucunda, muhasebe dersi alan öğrencilerin genel olarak meslek etiğiyle ilgili algılarının bazı demografik değişkenler açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık olmadığı tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Muhasebe Eğitimi, Meslek Etiği, Demografik Değişkenler

ABSTRACT

In this study; The aim of this study is to determine the general perceptions of professional ethics and to determine whether these perceptions differ according to demographic factors. Survey method was used as data collection method. The questionnaire was applied to 175 students studying in Çankırı Karatekin University Faculty of Economics and Administrative Sciences. The data were analyzed in SPSS program. In data analysis, frequency distributions, mean and standard deviations, reliability and factor analysis, ANOVA (one-way analysis of variance) and t-Test were performed. As a result of the analyzes, it was determined that the perceptions of professional ethics of the students who took accounting courses were not statistically significant in terms of some demographic variables.

Keywords: Accounting Education, Professional Ethics, Demographic Variables

1. GİRİŞ

Etik kavramı eski çağlardan beri insan ilişkilerinde önemli bir yere sahip olmuştur. Bu durumun nedeni, insanoğlu eski çağlardan beri neyin doğru neyin yanlış olduğu konusunda sürekli doğruyu arama arayışında olmasıdır. Bu arayışlar bazen tesadüfen, bazen kötü tecrübelerden, bazen ise sistemli yaklaşımlarla neticelenmiştir. Doğru ve yanlışın bulunmasında insanın kontrol edebildiği sistemli yaklaşım etikdir. Etikle ilgili çalışmalar 2500 yıl öncesine dayanmasına karşın sosyal ve mesleki yaşantımızdaki yeri ise çok daha yenidir. Bilgi teknolojilerinin hızlı bir gelişme gösterdiği 2000’li yıllarda ise etik kavramı boyut değiştirerek birçok disiplin açısından en fazla araştırmaya konu olan çalışma alanlarından birisi olmuştur. Bunun nedeni etik, insanların meslek hayatlarındaki etkisi göz ardı edilemeyecek kadar önemlidir (Ünsal, 2008: 1-19; Aymankuy ve Sarioğlan, 2005: 25).

Etik kelimesi yunanca “ethos” kelimesinin Türkçede kullanılan karşılığıdır. Türkçede “ahlak” olarak kullanılan etik kavramı, Latince’de “morality” kelimesi ile yakın anlamda davranış, adet ve alışkanlık anlamına gelmektedir (Yatkın, 2008: 213). Bu kapsamda etiğin temel konusu, bir insanın bir başka insana davranış biçimini ve o insanın başkalarından beklediği davranış biçimlerini içermektedir. Etik ilkeler, doğru ve iyi davranışların oluşması ve geliştirilmesini hedefler (Ay, 2003; 59).

Muhasebe meslek etiği ise, meslek mensuplarına, kişisel eğilimlerinden ziyade meslek kuruluşlarınca belirlenmiş kurallar çerçevesinde davranmaya yönlendiren ve zorlayan ilkeler bütünüdür. Diğer bir ifadeyle, muhasebe meslek mensuplarınınca gerek faaliyetlerin yürütülmesi sırasında gerekse herhangi bir sebeple mesleki faaliyetin yürütülmediği durum ve dönemlerde, kanunlara uygun işlemlerin yapılması yanında, toplumun değer yargılarına da önem verilerek, güvenilir bilgilerin topluma sunulması ve müşteriler, toplum, meslektaşlar ve ilgili meslek kuruluşları ile olan ilişkilerde uyulması gereken kurallar bütünüdür (Daştan, 2009: 285). Muhasebe mesleğine yönelik toplumsal güvenin korunması ve toplumda mesleğin kredibilitésinin artırılması, mesleği icra eden muhasebe meslek mensuplarının, mesleğin icrası ile ilgili yasal düzenlemelere uymasının yanı sıra etik değerlere sahip olmasına da bağlıdır. Her meslekte olduğu gibi muhasebe mesleğinin de kendine özgü hukuki çerçevede yasalaştırılmış kurallarının yanı sıra muhasebe meslek örgütleri tarafından yazılı kurallara dönüştürülmüş etik ilke ve kuralları mevcuttur (Sakarya ve Kara, 2010: 57-72). Bu sayede meslek etiği, mesleğin icrasında toplum yararının gözetilmesini ön plana çıkarır. Son yıllarda, Enron, Anderson Worldwide, Adelphia Communications, Bristol-Myers Squibb, CMS Energy, Merrill Lynch, Xerox gibi şirketlerde yaşanan muhasebe skandallarıyla muhasebe meslek etiğinin önemi artmıştır. Yapılan birçok çalışma, yaşanan skandalların nedenleri arasında düşük seviyede şeffaflık, çalışanlarda artış gösteren parasal güdüler ve örgüt kültürünün bozuk yapısı gibi etik dışı davranışlar olduğunu ortaya koymuştur (Meral Erol ve Subaşı, 2014: 112; Yalçın, 2011: 50).

Bu açıklamalar kapsamında ele alınan çalışmanın amacı, lisans düzeyinde muhasebe eğitimi alan öğrencilerin meslek etiğiyle ilgili algılarını ölçmektir. Çalışmanın bundan sonraki bölümleri sırasıyla Çalışmanın bundan sonraki bölümleri, şu şekilde oluşmaktadır. Birinci bölümünde, muhasebe meslek etiğiyle ilgili teorik bilgiler verilmiştir. İkinci bölümde muhasebe eğitimi alan öğrencilerin meslek etiğiyle algılarını konu alan çalışmalar ve elde edilen sonuçlar özetlenmiştir. Üçüncü bölümde, çalışmada kullanılan değişkenler, veriler ve araştırma yöntemi açıklanmıştır. Çalışmanın dördüncü ve son bölümünde ise, analiz sonucunda elde edilen bulgular belirtilmiş ve yorumlanmış; daha sonra ise elde edilen sonuçlar için yapılan değerlendirmelere yer verilmiştir.

2. KAVRAMSA ÇERÇEVE

Muhasebe mesleğinde sunulan hizmetin kalitesi, finansal verilerin doğru ve güvenilir olması, meslek mensuplarının tarafsızlık, gizlilik, dürüstlük, güvenilirlik ve sorumluluk gibi mesleki etik kurallarına uymasına bağlıdır. Bu nedenle mesleğin yürütülmesinde meslek mensuplarının mesleki etik kuralların öneminin bilincinde olması gerekmektedir (Bilen, 2008,27). Muhasebe mesleğinin gereklerini yerine getirebilmek için bu mesleği yürütecek kişilerin mesleki bilgi, beceri ve deneyiminin yanında, mesleki etik niteliklerine sahip olmaları da gerekmektedir. Muhasebede etik, kanunlara uygun işlemlerin yanı sıra, toplumun güncel değer yargılarına da önem vererek güvenilir bilgilerin topluma sunulmasıdır (Sözbilir, 2000, 46).

19 Ekim 2007 tarih ve 26675 sayılı resmi gazetede yayınlanan “Serbest Muhasebeciler, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirlerin Mesleki Faaliyetlerinde Uyacakları Etik İlkeler Hakkında Yönetmelik” ile mesleki etik ilkeleri belirlenmiştir. Bu tebliğin birinci maddesinde temel etik ilkelerinin dürüstlük, tarafsızlık, mesleki yeterlilik ve özen, gizlilik, mesleki davranış olduğu belirtilmiştir. Son olarak 27 Mart 2014 tarih ve 28954 sayılı resmi gazetede yayınlanan “Muhasebe Meslek Mensuplarının Etik Eğitimi ve Etik Sözleşme Yapılması Hakkında Tebliğ” ile meslek mensuplarının etik eğitimi ve etik davranışlarının gelişimini sağlamak amaçlanmıştır. Söz konusu temel etik ilkeler aşağıda açıklanmıştır:

- Dürüstlük: Meslek mensuplarının tüm mesleki ve iş ilişkilerinde doğru sözlü ve dürüst davranmalarını,
- Tarafsızlık: Yanlı veya önyargılı davranarak; üçüncü kişilerin haksız ve uygunsuz biçimde yaptıkları baskıların meslek mensuplarının mesleki kararlarını etkilememesi veya engellememesini,
- Mesleki Yeterlilik ve Özen: Meslek mensubunun mesleki faaliyetlerini yerine getirirken teknik ve mesleki standartlara uygun olarak, özen ve gayret içinde davranmasını,
- Gizlilik: Meslek mensubunun mesleki ilişkileri sonucunda elde ettiği bilgileri açıklamasını gerektirecek bir hak veya görevi olmadıkça üçüncü kişi veya gruplara açıklamaması ve bu bilgilerin meslek mensubunun veya üçüncü kişilerin çıkarları için kullanılmamasını,
- Mesleki Davranış: Meslek mensubunun mevcut yasa ve yönetmeliklere uymasını ve mesleğin itibarını zedeleyecek her türlü davranıştan kaçınmasını ifade etmektedir.

Öte yandan meslek etiğinin, eğitim ortamları özellikle üniversitelerin, öğrencilerin geleceği üzerindeki yüksek etkisi ve toplumu daha gelişmiş düzeye çıkarma konusundaki kritik görevi nedeniyle, bu ortamlarda meslek etiğini tanımanın ve gözlemlemenin önemi artmıştır (Arslan vd., 2018: 279). Mesleğe girişte temel şartlardan olan etik kodlar ise, nitelikli ve ahlaklı insan yetiştirme çabaları her meslekte olduğu gibi muhasebe mesleğinin de temel sorunudur. Etik eğitiminin amacı; muhasebe uygulamalarında karşılaşılan etik sorunlara karşı meslek adaylarına farkındalık kazandırmak, sorunların çözümünde ahlaki yetilere sahip olmalarını sağlamaktır. (Akın ve Özdaşlı, 2014: 63). Muhasebe etik eğitiminin amaçlarını genel olarak aşağıdaki gibi özetlenebilir (Yücenurşen vd., 2017: 97):

- Muhasebe mesleğinin belirsizlikleriyle başa çıkabilmek,
- Muhasebe eğitimini etik konularla ilişkilendirebilmek,
- Meslek etiğinin genel alanları ile ilişki kurulabilmesi,
- Meslek etiğinin genel çerçevesinin ve geçmişinin anlaşılabilir olarak öneminin vurgulanması,
- Mesleki etik açıdan ortaya çıkabilecek sorunları tanımlamak,
- Mesleki etik sorunlarla muhasebe eğitimini ilişkilendirebilmek,
- Muhasebe mesleğindeki belirsizliklerle nasıl baş edileceğinin öğretilmesi,
- Öğrencilerin hem ekonomik hem de etik konularında muhasebe olaylarını analiz etmelerini sağlamak,
- Muhasebedeki etiksel konuları tanımlamak,
- Mesleki etik ikilemlerle başa çıkabilmek,
- Etiksel ikilemlerin ve etik olmayan davranışların belirlenmesine ilişkin yeteneklerin oluşturulması ve bu durumlarla ilgili önceden fark edebilmeyen yeteneklerin geliştirilmesi,

3. LİTERATÜR TARAMASI

Tablo 1. Literatür Taraması

Yazarlar (Yıl)	Yöntemi	Amacı ve Kapsamı	Sonuçlar
Güney (2018)	Mann Witney U, Kruskal Wallis ve Tamhane T2 Testi	Çalışmanın amacı, muhasebe meslek mensubu adaylarının meslek etiği algılarının ve bunun demografik değişkenlere göre nasıl farklılaştığını belirlemektir. Çalışmanın kapsamını, 2016-2017 Eğitim Öğretim Yılı'nda Kocaeli Üniversitesi, Gazanfer Bilge Meslek Yüksekokulu, Muhasebe ve Vergi Bölümü'ne kayıtlı 1. ve 2. sınıfta okuyan toplam 81 öğrenci oluşturmaktadır.	Çalışma sonucunda öğrencilerin, etik eğitimi konusunda eğitim ve öğretilere daha fazla yer verilmesi gerektiğini düşünmektedirler. Ayrıca öğrencilerin cinsiyete göre dürüstlük ilkesi, gizlilik ilkesi ve mesleki davranış ilkesi algıları farklılık gösterdiği; tarafsızlık ilkesi ve mesleki yeterlilik ve özen ilkesi algısı ise cinsiyete göre farklılık olmadığı tespit edilmiştir. Yine dürüstlük ilkesi algısının mezun olunan lise türüne göre farklılık gösterdiği; tarafsızlık, mesleki yeterlilik ve özen, gizlilik ve mesleki davranış ilkesi algısının mezun olunan lise türüne göre farklılık göstermediği bulunmuştur. Son olarak sınıf türü ve staj yapma durumu ile etik ilkeler arasında anlamlı fark bulunamamıştır.
Yücenurşen vd. (2017)	Frekans Analizi ve T-Testi	Çalışmanın amacı, muhasebe eğitimi alan öğrencilerin meslek etiğine bakış açılarını tespit edilerek, gerek etik eğitiminin müfredat açısından, gerekse mezuniyet sonrası çalışacakları mesleğe ilişkin meslek etiğine yönelik algılarını ve bu duruma ilişkin için tespit ve değerlendirmelerin yapılmasıdır. Çalışmanın kapsamını, Aksaray Üniversitesi Ortaköy Meslek Yüksekokulu Bankacılık ve Sigortacılık, İşletme Yönetimi, Maliye, Muhasebe ve Vergi Uygulamaları bölümlerinde öğrenim gören ve genel muhasebe dersi almış 335 öğrenci oluşturmaktadır.	Çalışma sonucunda öğrenciler, kendilerine haksız kazanç sağlayacak rüşvet gibi etik dışı davranışları benimsemekten, okulu bitirmeleri ve iş bulmalarını sağlayacak muhasebe final sorularını önceden almayı kabul etmişler ve bu davranışı etik dışı davranış olarak değerlendirmedikleri tespit edilmiştir. Ayrıca bayanların erkeklere göre daha etik davranışlar sergilemeye yatkın oldukları belirlenmiştir. Yine öğrencilerin gelecekteki ile ilgili okulu bitirmelerine yardımcı olacak etik dışı davranışlarda cinsiyet farklılığının olmadığı belirlenmiştir.
Ağyar vd. (2012)	Frekans Analizi, T-Testi ve Ki-Kare Testi	Çalışmanın amacı, Muhasebeci adayları olan ve meslek yüksekokullarında muhasebe ve vergi uygulamaları bölümlerinde eğitim gören öğrencilerin meslek etiğine karşı tutumlarını belirlemek amacıyla yapılmıştır. Akdeniz Üniversitesi'ne bağlı 7 farklı meslek yüksekokulunda muhasebe ve vergi uygulamaları bölümünde muhasebe eğitimi alan öğrenciler esas alınmıştır. Çalışmaya toplam 1021 öğrenci katılmıştır.	Çalışma sonucunda öğrenciler, meslek etiği ile ilgili derslerin yanı sıra seminer, toplantı gibi etkinliklerle muhasebe etiği eğitimin desteklenmesi ile muhasebe etiğinin ayrı bir ders olarak konmasını düşünmektedirler. Ayrıca cinsiyet, yaş, doğum yerinin mülki yönetim birimi statüsü, mezun olunan lisenin türü, mezun olunan bölüm, ebeveynin eğitim düzeyi, algılanan sosyo-ekonomik düzey, hane halkının gelir düzeyi ve daha önce meslek etiği dersi almış olma faktörleri ile meslek etiği arasında anlamlı fark tespit edilmiştir.

Daştan vd. (2015)	T-Testi, Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) ve Pearson Korelasyon Analizi	Çalışmanın amacı, Karadeniz Teknik Üniversitesi-İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme-Maliye ve İktisat bölümleri, dördüncü sınıf öğrencilerinin etik, etik ikilem, etik karar ve muhasebe meslek etiği eğitimi konularında farkındalık düzeylerinin ve bakış açılarının belirlenmesidir. Çalışmanın kapsamını, Karadeniz Teknik Üniversitesi-İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi'nde eğitim gören İşletme-Maliye ve İktisat bölümlerinin dördüncü sınıf eğitim alan 1211 öğrenci oluşturmaktadır.	Çalışma sonucunda öğrencilerin, muhasebe meslek etiği eğitiminin mevcut muhasebe dersleri içinde verilmesi gerektiğini ve bu konuda kendilerini yetersiz gördükleri belirlenmiştir. Ayrıca öğrencilerin cinsiyetleri, mezun oldukları lise türü, öğrenim görülen bölüm, muhasebe meslek mensubu olma isteği gibi değişkenlerle etik, etik ikilem ve etik karar yargılarında anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir.
Arslan vd. (2018)	Güvenilirlik ve Frekans Analizi	Çalışmanın amacı, Dicle Üniversitesi Diyarbakır Sosyal Bilimler Meslek Yüksek Okulunda son sınıfta okuyan ve meslek etiği dersini alan veya daha önce almış, muhasebe meslek mensubu olma adayı olan muhasebe ve vergi uygulamaları ile işletme yönetimi bölümü öğrencilerinin muhasebe meslek mensuplarının meslek etik kurallarının uygulanması ve uyulmasına ilişkin görüşleri ve algılarını belirlemektir. Çalışmanın kapsamını, 2016-2017 eğitim öğretim döneminde sözkonusu okulda eğitim alan 333 ikinci sınıf Muhasebe ve Vergi Uygulamaları ile İşletme Yönetimi programı öğrencisi oluşturmaktadır.	Çalışma sonucunda öğrencilerin, meslek mensuplarının etik ilkelere bağlılığın sadece yasa veya yönetmelikler neticesinde sağlanabileceğine inandıkları tespit edilmiştir. Ayrıca, öğrencilere göre meslek mensuplarının genellikle kamu çıkarlarına göre mükellef çıkarlarını ön planda tuttuğu, bunun nedeninin ise meslek mensuplarının mükellefleri sayesinde faaliyetlerine devam ettiğinin bir sonucu olduğunu düşünmektedirler.
Uyar vd. (2015)	Frekans Analizi	Çalışmanın amacı, muhasebe eğitimi alan öğrencilerin muhasebe meslek etiği algısını belirlemektir. Ayrıca meslek etiği dersi alan öğrencilerle almayanlar arasındaki etik algısı farklılığını araştırmaktır. Çalışmanın kapsamını, 2014-2015 eğitim öğretim döneminde ALTSO Meslek Yüksekokulu Muhasebe ve Vergi Uygulamaları programının birinci ve ikinci sınıflarında okuyan 224 öğrenci oluşturmaktadır.	Çalışma sonucunda öğrencilerin, genel olarak muhasebe meslek mensuplarının etik davranışlarıyla ilgili olumsuz bir algıya sahip oldukları belirlenmiştir. Ayrıca öğrencilerin etik ilkelere uymanın önemini ve meslek etik kurallarına uyulduğu sürece mesleğin saygınlığının da artacağına farkında oldukları tespit edilmiştir. Son olarak öğrencilerin etik konusundaki eğitim-öğretim, meslek içi eğitim ve seminerler konusunda olumlu bir algıya sahip oldukları belirlenmiştir.
Elagöz ve Şahbaz (2016)	Faktör ve Anova Analizi	Çalışmanın amacı, muhasebe eğitimi alan öğrencilerin muhasebe mesleğiyle ilgili etik algılarının belirlemek ve etik algılarının cinsiyet, yaş, ailenin aylık ortalama geliri, yaşadığı yer ve öğrenim gördüğü sınıf gibi demografik özelliklerine göre nasıl farklılaştığını ortaya koymaktır. Çalışmanın kapsamını, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Meslek Yüksekokullarının Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Programlarında eğitim gören 305 öğrenci oluşturmaktadır.	Çalışma sonucunda, öğrencilerin muhasebe mesleğiyle ilgili etik algıları cinsiyete göre farklılaştığı belirlenmiştir. Ancak öğrencilerin muhasebe mesleğiyle ilgili etik algılarının yaşa, yaşadığı yere, öğrenim gördüğü sınıfa ve ailenin aylık ortalama gelirine göre farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır.

Üzüm ve Özkurt Sivrikaya (2018)	T-Testi, Tek Yönlü Varyans Analizi	Çalışmanın amacı, meslek yüksekokulu öğrencilerinin etik değerlere ilişkin tutumlarını belirlemektir. Çalışmanın kapsamını, Kocaeli Meslek Yüksekokulunda 2017-2018 eğitim öğretim döneminde devam eden 464 öğrenci oluşturmaktadır.	Çalışma sonucunda öğrencilerin, bazı demografik değişkenlerden (cinsiyet, ailenin gelir durumu, ebeveynlerinin eğitim düzeyleri ve ikamet edilen yer) öğrencilerin cinsiyetleri ve anne eğitim düzeyi hariç etik değerlere yakınlık düzeyi arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.
Alkan (2015)	Mann-Whitney U ve Kruskal-Wallis Testi	Çalışmanın amacı, muhasebe eğitimi alan öğrencilerin etik değerlerinin bazı değişkenlere göre değişip değişmediğinin belirlenmesidir. Çalışmanın kapsamını, Araştırma Dokuz Eylül Üniversitesi İzmir Meslek Yüksekokulu Muhasebe Programı, Ege Üniversitesi Ege Meslek Yüksekokulu Muhasebe Programı, Ege Üniversitesi Bergama Meslek Yüksekokulu Muhasebe Programı, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Ula Meslek Yüksekokulu Muhasebe Programı, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Milas Meslek Yüksekokulu Muhasebe Programı, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Hikmet Tolunay Meslek Yüksekokulu Muhasebe Programında okuyan 724 öğrenci oluşturmaktadır.	Çalışma sonucunda, genel olarak muhasebe ve vergi uygulamaları öğrencilerinin etik algısı, demografik değişkenlerden etkilendiği tespit edilmiştir. Buna göre bayan öğrencilerin etik algı düzeylerinin erkek öğrencilere göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca öğrencilerin yaşı, gelir düzeyi ve annenin eğitimi ile etik algısı arasında anlamlı fark tespit edilmiştir. Ancak öğrencilerin öğrenim gördükleri sınıf ve babanın eğitimi ile etik algısı arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır.
Gülmez vd. (2016)	Frekans Analizi, Varyans Analizi ve Scheffe Testi	Çalışmanın amacı, ön lisans ve lisans düzeyinde muhasebe eğitimi alan öğrencilerinin meslek etiği algılamalarını ve meslek etiğine bakış açılarının değerlendirmektir. Çalışmanın kapsamını, 2015-2016 eğitim öğretim döneminde Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi bünyesinde bulunan ve çeşitli muhasebe derslerini alan Osmaniye Meslek Yüksekokulu ön lisans öğrencileri ile İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinde eğitim gören 372 öğrenci oluşturmaktadır.	Çalışma sonucunda öğrencilerin, etik ilkelere bağlılığın artmasıyla mesleki saygınlığın artacağı ve meslek mensuplarının etik davranışlarıyla ilgili olumsuz bir algıya sahip oldukları belirlenmiştir. Ayrıca öğrencilerin muhasebe meslek etiği düşüncelerinde cinsiyet, mezun oldukları lise, öğrenim gördükleri program açısından anlamlı farklılıklar olduğu tespit edilmiştir. Son olarak ön lisans okuyan öğrencilerin lisans öğrencilerine oranla meslek etiğine yönelik olumlu düşüncükleri belirlenmiştir.
Akyatan ve Kutluk (2015)	Varyans ve hiyerarşik çoklu regresyon analizi	Çalışmanın amacı, muhasebe eğitimi alan öğrencilerin etik kararlarını hangi etik felsefelerle ilişkilendirdiklerini ve etik kararlarında demografik özelliklerinin yanında, okudukları bölüm, devam ettikleri sınıf ve muhasebe etiği dersi almış olmalarının etkisini, kurgusal senaryolar üzerinden araştırmaktır. Çalışma kapsamını, Akdeniz Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Maliye ve İşletme bölümü 1. ve 4. Sınıf öğrencilerinden 154 öğrenci oluşturmaktadır.	Çalışma sonucunda kız öğrenciler, ahlaki doğruluk ve etik yargı açısından davranışları genel olarak daha az etik bulurken, erkek öğrenciler bu davranışların faydacı olmadığı ve kişinin menfaatlerini yükseltmeyeceğini düşündükleri tespit edilmiştir. Ayrıca muhasebe etiği dersi almış öğrenciler, verdikleri cevaplarla söz konusu davranışları muhasebe etiği dersi almamış öğrencilere göre daha az etik bulmuşlardır.

Akın ve Özdaşlı (2014)	T-testi	Çalışmanın amacı, muhasebe meslek mensupları ve meslek yüksekokulu öğrencilerinin muhasebe meslek mensupları mesleği icra ederken etik ilkelere ne kadar uyduklarını ve algılarını belirlemektir. Bu kapsamda öğrenciler ve meslek mensuplarının etik ilkelerin hayata geçirilmesi noktasında görüş farklılıklarının olup olmadığının tespit edilmesidir.	Çalışma sonucunda öğrencilerin, genel olarak yaşantılar, duyular, dedikodular ve dışsal bilgiler sayesinde meslek mensuplarının özellikle dürüstlük ve tarafsızlık ilkelerinin uygulanması noktasında zafiyet gösterdiklerini düşündükleri tespit edilmiştir.
Kurnaz ve Gümüş (2010)	Frekans Analizi, Anova ve T-testi	Çalışmanın amacı, muhasebe eğitimi alan öğrencilerin muhasebe mesleğiyle ilgili etik olmayan davranışlara ilişkin algılarını belirlemektir. Çalışmanın kapsamını, 2008-2009 eğitim öğretim döneminde Dumlupınar Üniversitesi Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu Muhasebe Bölümünde eğitim gören 117 öğrenci oluşturmaktadır.	Çalışma sonucunda öğrencilerin, genellikle muhasebe mesleğiyle ilgili etik olmayan davranışları tasvip etmedikleri belirlenmiştir. Ayrıca öğrencilerin ekonomik durumları, cinsiyetleri ve sınıf türü ile etik dışı davranışlara ilişkin algılamaları arasında anlamlı farklılık tespit edilmiştir.
Çarıkcı vd. (2012)	Frekans Analizi ve Independent Samples Testi	Çalışmanın amacı, muhasebe eğitimi alan öğrencilerinin etiksel değerlere karşı algılarını ortaya koymak ve muhasebecilik mesleğini niteliksel açıdan değerlendirmektir. Çalışmanın kapsamını, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Meslek Yüksekokulu, Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Programı Bölümünde okuyan 167 öğrenci oluşturmaktadır.	Çalışma sonucunda öğrencilerin, etik değerlerin kazanılmasında eğitimin önemli rolü olduğuna, aile, okul ve toplumun aynı fikirde olmalarının etik değerlerin kalıcı olmasını sağladığına ve etik değerlerin kazandırılmasında ders dışı etkinliklerin de önemli olduğunu düşünmektedirler. Ayrıca öğrenciler, etik davranışların kazandırılmasında medyanın ve medyatik kişilerin de etkili olduğunu düşünmektedir.

4. ARAŞTIRMA

Bu bölümde sırasıyla çalışmanın amacı, önemi, kapsamı, sınırlılıkları, yöntemi ve bulgulara yönelik analizlere yer verilmiştir.

4.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Araştırmanın amacı, lisans düzeyinde muhasebe eğitimi alan öğrencilerin meslek etiğiyle ilgili algılarını ölçmektir. Çalışma “muhasebe eğitimi alan öğrencilerin meslek etiği konusundaki algıları nasıldır?” sorusu çerçevesinde şekillenmiştir. Bu kapsamda çalışmada, öğrencilerin meslek etiğine yönelik algılarının; cinsiyet, eğitim durumu ve sınıf türü gibi değişkenler dikkate alınarak mevcut farklılıkların olup olmadığının belirlenmesine çalışılmıştır. Bu bilgilerden hareketle çalışmanın, etik algısının geliştirilmesi için gerekli etik eğitime yönelik gelecek çalışmalar için rehberlik ve farkındalık olacağı düşünülmektedir. Ayrıca muhasebe derslerinde, etik eğitiminin içeriğinin belirlenmesi açısından da önem arz etmektedir.

4.2. Araştırmanın Kapsamı ve Sınırlılıkları

Bu araştırmanın kapsamını, Çankırı Karatekin Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinde (İİBF) 2017-2018 eğitim öğretim güz döneminde çeşitli bölümlerde (Bankacılık -Finans, İşletme ve İktisat) muhasebe dersi alan 180 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırma, gönüllülük esasına dayalı olarak anket yoluyla gerçekleştirilmiştir. Ankete cevap veren öğrencilerden eksik ya da gerçekle örtüşmeyen değerlendirme yapanlar elenerek analize 175 öğrenci dahil edilmiştir.

4.3. Araştırmanın Yöntemi

Araştırmada muhasebe eğitimi alan öğrencilerin meslek etiğine yönelik algılarını ölçmek için veri toplama aracı olarak anket tekniği kullanılmıştır. Bu tekniğin seçilme nedenleri uygulanmasının kolay olması, geniş kitlelerden daha fazla bilgi toplamaya uygunluğu ve gerekli verilerin tarafsız ve uygun olarak toplanabilmesi sağlayan bir teknik olmasıdır. Anket tekniği ayrıca cevaplanma kolaylığı sağladığı, gizlilik ve güvenilirliği yüksek olduğu ve değerlendirmesinin kolay olması nedenlerinden dolayı tercih edilmiştir. Anket formunda 5’li Likert Ölçeği kullanılmıştır. Likert tekniğinin kullanılmasındaki amaç, katılımcıların algılarının seviyesini ölçmektir (Arslanoğlu, 2016: 84). Anket formu iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde öğrencileri tanımaya yönelik hazırlanan ve demografik özellikleriyle ilgili 5 soru bulunmaktadır. İkinci bölümde ise 25 soru bulunmaktadır. Anketin birinci kısmındaki sorular çoktan seçmeli, ikinci kısımdaki sorular ise 5’li Likert Ölçeği (5. Kesinlikle katılıyorum, 4. Katılıyorum, 3. Fikrim Yok, 2. Katılmıyorum, 1. Kesinlikle Katılmıyorum) ile hazırlanmıştır. Ayrıca anket formunun ikinci bölümündeki sorular hipotezleri test etmek amacıyla hazırlanmıştır. İkinci bölümdeki sorular, 3568 sayılı yasa kapsamında resmi gazetede 19.10.2007 tarihinde “Serbest Muhasebeciler, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirlerin Mesleki Faaliyetlerinde Uycakları Etik İlkeler Hakkında Yönetmelik” belirlenen etik ilkelerinden oluşmaktadır. Söz konusu ölçeğin oluşturulmasında Sakarya ve Kara (2010) ve Akın ve Özdaşlı (2014) çalışmalarından yararlanılmış ve anket aşağıdaki şekilde şekillendirilmiştir:

1. Grup Sorular: Öğrencilerin dürüstlük ilkesine göre değerlendirilmesine ilişkin sorulardır (1-5 arası sorulardır).
2. Grup Sorular: Öğrencilerin tarafsızlık ilkesine göre değerlendirilmesine ilişkin sorulardır (6-10 arası sorulardır)
3. Grup Sorular: Öğrencilerin mesleki yeterlilik ve gerekli özen ilkesine göre değerlendirilmesine ilişkin sorulardır (11-15 arası sorulardır).
4. Grup Sorular: Öğrencilerin gizlilik ilkesine göre değerlendirilmesine ilişkin sorulardır (16-20 arası sorulardır).
5. Grup Sorular: Öğrencilerin mesleki davranış ilkesine göre değerlendirilmesine ilişkin sorulardır (21-25 arası sorulardır).

4.4. Araştırma Verilerinin Analizi ve Hipotezleri

Araştırmanın amacı kapsamında hazırlanan anketten elde edilen veriler, “SPSS for Windows 15.0” kullanılarak analiz edilmiştir. Veri analizinde, frekans analizi, ortalama ve standart sapmalar, güvenilirlik ve faktör analizi, ANOVA (tek yönlü Varyans Analizi) ve t-Testinden yararlanılmıştır. Ayrıca ANOVA testi sonucunda aralarında anlamlı ilişkilerin tespit edildiği değişkenlerdeki ilişkiyi açıklayabilmek amacıyla Post Hoc (Tukey) testi kullanılmıştır. Araştırmanın hipotezleri, muhasebe eğitimi alan öğrencilerin meslek etiğine yönelik algılarını ölçmek ve farkındalık düzeylerinin farklı olup olmadığının ortaya konulması amacıyla hareketle geliştirilmiştir. Bu kapsamda araştırmada temel olarak beş hipotez ortaya konulmuş ve ilgili anlamlılık düzeylerine göre test edilmiştir. Araştırmanın temel hipotezleri aşağıdaki gibidir:

- H1:** Öğrencilerin meslek etiği algı ortalamaları cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur.
- H2:** Öğrencilerin meslek etiği algı ortalamaları yaşa göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur.
- H3:** Öğrencilerin meslek etiği algı ortalamaları öğrenim gördükleri bölüme göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur.
- H4:** Öğrencilerin meslek etiği algı ortalamaları öğrenim durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur.
- H5:** Öğrencilerin meslek etiği algı ortalamaları ile mezun oldukları lise türüne göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur.

H6: Öğrencilerin meslek etiği algı ortalamaları ile öğrencilerin yetiştiği yere göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur.

H7: Öğrencilerin meslek etiği algı ortalamaları ile mesleki kariyer planına göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur.

Öte yandan çalışmanın amacı kapsamında araştırmada öncelikle anketin güvenilirlik düzeyinin tespiti için güvenilirlik testi yapılmış ve güvenilirlik katsayısı Cronbach Alpha değeri 0,696 olarak hesaplanmıştır. Bu sonuca göre anketin oldukça güvenilir olduğu ortaya çıkmıştır. Buna göre anket sonuçlarının kabul edilebilir düzeyde güvenilirliğe sahip olduğu söylenebilir. Çünkü Alpha katsayısına bağlı olarak ölçeğin güvenilirliği aşağıda gibi sınıflandırılmaktadır (Kalaycı, 2006: 405):

$0.00 \leq \alpha < 0.40$ ise ölçek güvenilir değil,

$0.40 \leq \alpha < 0.60$ ise ölçek güvenilirliği düşük,

$0.60 \leq \alpha < 0.80$ ise ölçek oldukça güvenilir,

$0.80 \leq \alpha < 1.00$ ise ölçek yüksek derecede güvenilirdir.

4.5. Araştırmanın Bulguları

Bu bölümde, ankete katılan öğrencilerin demografik özelliklerinin, muhasebe meslek etiğine ilişkin algılarında farklılık gösterip göstermediğini tespit etmeye yönelik analiz bulgularına ve değerlendirilmesine yer verilmiştir. Ankete katılanların demografik özelliklerine ilişkin bulgular Tablo 2’de gösterilmiştir.

Tablo 2. Demografik Özelliklere İlişkin Bulgular

	Frekans (N)	Yüzde (%)		Frekans (N)	Yüzde (%)
Cinsiyet			Mezun Olunan Lise Türü		
Bay	100	57,10	Düz Lise	135	77,12
Bayan	75	42,90	Ticaret Lisesi	5	2,87
Toplam	175		Meslek Lisesi	20	11,44
Yaş			Diğer Liseler	15	8,57
17-20	72	41,10	Toplam	175	
21-23	95	54,20	Öğrencilerin Yetiştği Yer		
24 ve Üstü	8	4,70	Köy veya Belde	20	11,42
Toplam	175		İlçe Merkezi	39	22,28
Bölüm			İl Merkezi	91	52,02
İşletme	52	29,70	Büyükşehir	25	14,28
İktisat	58	33,10	Toplam	175	
Banka ve Finans Bölümü	65	37,20	Mesleki Kariyer Planı		
Toplam	175		Kamu Sektörü	83	47,42
Öğrenim Durumu			Özel Sektör	54	30,85
1. Öğretim	90	51,40	Kendi İşini Kurmak	25	14,28
2. Öğretim	85	48,60	Mali Müşavirlik	13	7,45
Toplam	175		Toplam	175	

Araştırmaya katılan öğrencilere ait demografik özellikler ve analiz sonuçları Tablo 2’de gösterilmiştir. Tablo 2’ye göre, ankete katılan öğrencilerin %57,10’u erkek, %42,90’ı kadınlardan oluşmaktadır. Öğrencilerin çoğunlukla %54,20 ile 21-23 yaş aralığında ve %53,24 ile il merkezlerinde yaşadığı saptanmıştır. Öğrencilerin eğitim gördükleri bölüme ilişkin frekanslar incelendiğinde %37,20’si bankacılık ve finans, 33,10’u iktisat ve 29,70’i iktisattır. Araştırmaya katılan öğrencilerin büyük çoğunluğunun %77,12 ile düz lise mezunu olduğu, diğer lise türlerinden (meslek lisesi, ticaret lisesi vb.) mezun olan öğrenci sayısının oldukça az olduğu belirlenmiştir. Yine ankete katılan öğrencilerin büyük çoğunluğunun %47,42 ile kamu sektöründe çalışmayı düşündüğü saptanmıştır.

Tablo 3’de, muhasebe dersi alan öğrencilerin meslek etiği algılarını ölçmek amacıyla oluşturulan sorular yer almaktadır. Verilen cevapların ortalamaları ve standart sapmaları Tablo 3’de sunulmuştur.

Tablo 3. Muhasebe Meslek Etiğine İlişkin Algıların Ortalamaları ve Standart Sapmaları

	Sorular	N	S.S.	Ort.
Dürüstlük	1. Meslek mensuplarının mükelleflere ait bilgileri üçüncü kişiler ile paylaşmadığını düşünüyorum. T*	180	2,11	1,058
	2. Meslek mensupları yasa ile belirlenmiş durumların yetersiz kaldığı durumlar olsa bile etik ilkelerine bağlı kaldığını düşünüyorum.	180	3,10	1,231
	3. Ülkemizde meslek mensuplarının etik ilkeleri uygulamada yeterli özeni gösterdiğini düşünüyorum.	180	2,98	0,825
	4. Meslek mensuplarının mesleki kararları dış etkenlerden etkilenmeden alabildiğini düşünüyorum.	180	2,32	1,145
	5. Meslek mensuplarının mükellef ve kamu çıkarı dengesini eşit şekilde koruduğunu düşünüyorum.	180	2,85	1,045
Tarafsızlık	6. Mükelleflerin meslek etiğini yeterli saygıyı gösterdiğini düşünüyorum	180	2,21	1,120
	7. Meslek mensuplarının muhasebe ilke ve standartlarını eksiksiz bir şekilde uyguladıklarını düşünüyorum	180	2,35	1,231
	8. Meslek mensuplarının yasaları mümkün olduğunca mükellef lehine yorumladığını düşünüyorum. T	180	3,64	1,551
	9. Ülkemizde meslek etiği ile ilgili yasal düzenlemelerin eksik ve yetersiz olduğunu düşünüyorum. T	180	3,90	0,974
	10. Meslek mensuplarının mükellef ile ilgili bilgileri ilgisiz kişilere vermediğini düşünüyorum.	180	2,95	1,145
Mesleki Yeterlilik ve Özen	11. Meslek mensuplarının yasalara ve ahlaki değerlere bağlı kaldığını düşünüyorum.	180	3,05	1,147
	12. Meslek mensuplarının mükellefler istediği takdirde yasalarca uygun görülen bilgileri verdiğini düşünüyorum.	180	3,37	0,845
	13. Meslek mensuplarının özgür irade ile karar verdiklerini düşünüyorum.	180	2,29	1,210
	14. Meslek ile ilgili ahlaki değerlerin yasalara bağlanmasının zor olduğunu düşünüyorum.	180	3,19	1,087
	15. Meslek mensuplarının kanunlar çerçevesinde mükellef hakkını koruduğunu düşünüyorum.	180	3,52	1,144
Gizlilik	16. Meslek mensuplarının ilgili taraflara doğru ve yeterli bilgiyi verdiğini düşünüyorum.	180	2,93	1,108
	17. Ülkemizde meslek öncesi etik ilkelerine yönelik eğitimin yetersiz olduğunu düşünüyorum. T	180	3,90	0,952
	18. Meslek mensupları ile mükellefler arasındaki bireysel ilişkinin etik davranışı etkilediğini düşünüyorum	180	3,55	1,187
	19. Meslek mensuplarının gelir düzeyinin etik davranışı etkilediğini düşünüyorum.	180	3,86	0,921
	20. Meslek mensupları etik ilkelerine bağlılığı mesleğe olan güveni ve saygınlığını arttıracaklarını düşünüyorum.	180	4,06	1,214
Mesleki Davranış	21. Meslek mensuplarının ilgili taraflara gerektiği zaman bilgi verdiğini düşünüyorum.	180	3,20	1,174
	22. Meslek mensuplarının mesleki gelişmeye açık olduklarını düşünüyorum.	180	2,85	1,112
	23. Meslek mensuplarının mesleki etik kurallarına uymalarının önemli olduğunu düşünüyorum.	180	4,36	1,265
	24. Etik konusunda eğitim ve öğretimler daha fazla yer verilmesi gerektiğini düşünüyorum.	180	4,29	1,117
	25. Meslek mensuplarına yönelik meslek içi eğitim ve seminerlerin fazlaştırılmasının etik ilkelerine bağlılığı arttıracaklarını düşünüyorum	180	3,56	0,765

Araştırmaya katılan öğrencilerin meslek etiği algılarına ait analiz sonuçları Tablo 3’de gösterilmiştir. Tablo 3’e göre, sorulara verilen yanıtların ortalamalarına bakıldığında en yüksek ortalamaya sırasıyla (4,36) “Meslek mensuplarının mesleki etik kurallarına uymalarının önemli olduğunu düşünüyorum.”, (4,29) “Etik konusunda eğitim ve öğretimler daha fazla yer verilmesi gerektiğini düşünüyorum”, (4,06) “Meslek mensupları etik ilkelerine bağlılığı mesleğe olan güveni ve saygınlığını arttıracaklarını düşünüyorum.” ifadelerinin yer aldığı tespit edilmiştir. En düşük ortalamaya ise (2,11), “Meslek mensuplarının mükelleflere ait bilgileri üçüncü kişiler ile paylaştığını düşünüyorum”, (2,21) “Mükelleflerin meslek etiğini yeterli saygıyı gösterdiğini düşünüyorum”, (2,29) “Meslek mensuplarının özgür irade ile karar verdiklerini düşünüyorum” ifadelerinin yer aldığı tespit edilmiştir.

Standart sapmalara göre sorulara verilen cevaplar incelendiğinde “Ülkemizde meslek mensuplarının etik ilkeleri uygulamada yeterli özeni gösterdiğini düşünüyorum” ifadesinin standart sapmasının aldığı değerin (0,825) ile en düşük sapmaya sahip olduğu; “Meslek mensuplarının yasaları mümkün olduğunca mükellef lehine yorumladığını düşünüyorum” ifadesinin standart sapmasının aldığı değerin (1,551) ile en yüksek sapmaya sahip olduğu belirlenmiştir.

Tablo 4’de, öğrencilerin meslek etiği algılarına ile demografik özellikler arasındaki ilişkiyle ilgili bulgular yer almaktadır.

Tablo 4. Cinsiyet Değişkenine Göre Bağımsız Örneklem T-testi Sonuçları

İfadeler	Cinsiyet	N	Ort.	T	P (sigma)	Hipotez 1
Dürüstlük	Erkek	100	2,20	0,458	0,687	Kabul
	Kadın	75	2,63			
Tarafsızlık	Erkek	100	2,54	-2,471	0,125	Kabul
	Kadın	75	3,89			
Mesleki Yeterlilik ve Özen	Erkek	100	3,15	-1,265	0,244	Kabul
	Kadın	75	3,52			
Gizlilik	Erkek	100	3,84	-0,214	0,747	Kabul
	Kadın	75	3,25			
Mesleki Davranış	Erkek	100	4,65	-2,101	0,452	Kabul
	Kadın	75	4,22			

Muhasebe meslek etiği algısında etkili olan faktörlerin cinsiyet değişkenine göre farklılık olup olmadığı T-testiyle analiz edilmiştir. Tablo 4’de gösterilen analiz sonuçlarına göre, sadece ortalamalar dikkate alındığında genel olarak kadın öğrencilerin meslek etiğine yönelik algılarının erkek öğrencilere göre daha yüksek bir olduğu ortaya çıkmaktadır. Öte yandan T-testi sonucuna göre, meslek etiği algılara yönelik kadın ve erkek öğrencilerin belirtmiş oldukları yanıtlarında 0,05 anlamlılık düzeyinde istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir. Buna göre Hipotez 1 desteklenmiştir.

Tablo 5’de, öğrencilerin meslek etiği algılarına ile yaşları arasındaki ilişkiyle ilgili bulgular yer almaktadır.

Tablo 5. Yaş Gruplarına Göre Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

İfadeler	Yaş	N	$\bar{x}$	F	P	Hipotez 2	LSD post hoc
Dürüstlük	(I) 17-20	72	2,45	4,325	0,003*	Ret	(I) ile (II) arasında
	(II) 21-23	95	2,98				
	(III) 24 ve Üstü	8	2,02				
Tarafsızlık	(I) 17-20	72	3,25	1,625	0,265	Kabul	-
	(II) 21-23	95	2,20				
	(III) 24 ve Üstü	8	2,95				
Mesleki Yeterlilik ve Özen	(I) 17-20	72	3,21	1,369	0,220	Kabul	-
	(II) 21-23	95	3,65				
	(III) 24 ve Üstü	8	3,14				
Gizlilik	(I) 17-20	72	3,26	1,852	0,420	Kabul	-
	(II) 21-23	95	3,59				
	(III) 24 ve Üstü	8	3,34				
Mesleki Davranış	(I) 17-20	72	4,22	1,458	0,569	Kabul	-
	(II) 21-23	95	3,95				
	(III) 24 ve Üstü	8	4,02				

Muhasebe meslek etiği algısında etkili olan faktörlerin yaş değişkenine ilişkin fark olup olmadığı Anova testiyle analiz edilmiştir. Tablo 5’e göre, meslek etiği algısına yönelik yaş grupları arasında dürüstlük ilkesi açısından fark tespit edilmiştir.

Buna göre hipotez 2 desteklenmemişken, diğer ilkeler açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edildiğinden Hipotez 2 desteklenmiştir. Farkın kaynağına ilişkin yapılan LSD post hoc testi sonuçlarına göre, dürüstlük ilkesine ilişkin bu fark 17-20 ile 21-23 arasındaki yaş gruplarından kaynaklanmaktadır.

Tablo 6’da, öğrencilerin meslek etiği algıları ile mevcut bölümleri arasındaki ilişkiyle ilgili bulgular yer almaktadır.

Tablo 6. Mevcut Bölüm Durumuna Göre Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

İfadeler	Bölüm	N	$\bar{x}$	F	P	Hipotez 3
Dürüstlük	(I) İşletme	52	3,12	0,621	0,345	Kabul
	(II)İktisat	58	2,74			
	(III)Banka	65	2,14			
Tarafsızlık	(I) İşletme	52	3,54	1,458	0,551	Kabul
	(II)İktisat	58	3,19			
	(III)Banka	65	2,95			
Mesleki Yeterlilik ve Özen	(I) İşletme	52	3,24	1,169	0,432	Kabul
	(II)İktisat	58	3,77			
	(III)Banka	65	3,88			
Gizlilik	(I) İşletme	52	3,24	0,365	0,562	Kabul
	(II)İktisat	58	3,76			
	(III)Banka	65	3,27			
Mesleki Davranış	(I) İşletme	52	3,89	1,511	0,447	Kabul
	(II)İktisat	58	4,27			
	(III)Banka	65	4,14			

Öğrencilerin meslek etiği algısında etkili olan ilkelerin mevcut bölüm değişkenine göre farklılık olup olmadığı Anova testiyle analiz edilmiştir. Tablo 6’ya göre, tüm ilkeler açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir. Buna göre Hipotez 3 desteklenmiştir.

Tablo 7’de, öğrencilerin meslek etiği algıları ile öğrenim durumları arasındaki ilişkiyle ilgili bulgular yer almaktadır.

Tablo 7. Öğrenim Durumu Değişkenine Göre Bağımsız Örneklem T-testi Sonuçları

İfadeler	Öğrenim	N	Ort.	T	P	Hipotez 4
Dürüstlük	1.Öğretim	90	3,25	1,44	0,265	Kabul
	2.Öğretim	85	3,17			
Tarafsızlık	1.Öğretim	90	3,29	0,68	0,514	Kabul
	2.Öğretim	85	2,84			
Mesleki Yeterlilik ve Özen	1.Öğretim	90	3,27	0,41	0,395	Kabul
	2.Öğretim	85	3,01			
Gizlilik	1.Öğretim	90	3,77	1,87	0,377	Kabul
	2.Öğretim	85	3,29			
Mesleki Davranış	1.Öğretim	90	3,97	0,54	0,498	Kabul
	2.Öğretim	85	4,14			

Muhasebe meslek etiği algısında etkili olan ilkelerin öğrenim durumu değişkenine göre farklılık olup olmadığı T-testiyle analiz edilmiştir. Tablo 7’de gösterilen analiz sonuçlarına göre, öğrenim durumu değişkeni arasında tüm ilkeler açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir. Bu nedenle Hipotez 4 desteklenmiştir.

Tablo 8’de, öğrencilerin meslek etiği algıları ile mezun olunan lise türü arasındaki ilişkiyle ilgili bulgular yer almaktadır.

Tablo 8. Mezun Olunan Lise Türüne Göre Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

İfadeler	Lise	N	$\bar{x}$	F	P	Hipotez 5	LSD post hoc
Dürüstlük	(I) Düz Lise	135	3,17	5,254	0,001*	Ret	(I) ile (II) arasında
	(II) Ticaret Lisesi	5	2,39				
	(III) Meslek Lisesi	20	3,21				
	(IV) Diğer Liseler	15	3,25				
Tarafsızlık	(I) Düz Lise	135	3,29	4,702	0,000*	Ret	(I) ile (II) arasında
	(II) Ticaret Lisesi	5	3,54				
	(III) Meslek Lisesi	20	2,23				
	(IV) Diğer Liseler	15	2,58				
Mesleki Yeterlilik ve Özen	(I) Düz Lise	135	3,27	6,254	0,000*	Ret	(I) ile (III) arasında
	(II) Ticaret Lisesi	5	3,14				
	(III) Meslek Lisesi	20	3,09				
	(IV) Diğer Liseler	15	3,69				
Gizlilik	(I) Düz Lise	135	3,85	1,396	0,321	Kabul	-
	(II) Ticaret Lisesi	5	3,90				
	(III) Meslek Lisesi	20	4,10				
	(IV) Diğer Liseler	15	3,47				
Mesleki Davranış	(I) Düz Lise	135	4,13	1,514	0,255	Kabul	-
	(II) Ticaret Lisesi	5	3,92				
	(III) Meslek Lisesi	20	3,85				
	(IV) Diğer Liseler	15	3,05				

Muhasebe meslek etiği algısında etkili olan ilkelerin mezun olunan lise değişkenine ilişkin katılım düzeyinde farklılık olup olmadığı Anova testiyle analiz edilmiştir. Tablo 8'e göre, mezun olunan lisede işkeni arasında dürüstlük, tarafsızlık ve mesleki yeterlilik ve özen açısından fark tespit edilmiştir. Buna göre Hipotez 5 desteklenmemiştir. Ancak diğer ilkeler açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edildiğinden Hipotez 5 desteklenmiştir. Farkın kaynağına ilişkin yapılan LSD post hoc testi sonuçlarına göre genel olarak farkın düz ve ticaret lisesi mezunu öğrenciler arasında kaynaklanmaktadır.

Tablo 9'da, öğrencilerin meslek etiği algıları ile yetiştikleri yer arasındaki ilişkiyle ilgili bulgular yer almaktadır.

Tablo 9. Yetiştikleri Yere Göre Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

İfadeler	Lise	N	$\bar{x}$	F	P	Hipotez 6
Dürüstlük	(I) Köy veya Belde	20	3,23	1,541	0,325	Kabul
	(II) İlçe Merkezi	39	2,74			
	(III) İl Merkezi	91	3,01			
	(IV) Büyükşehir	25	3,58			
Tarafsızlık	(I) Köy veya Belde	20	3,21	0,654	0,214	Kabul
	(II) İlçe Merkezi	39	3,32			
	(III) İl Merkezi	91	3,14			
	(IV) Büyükşehir	25	3,25			
Mesleki Yeterlilik ve Özen	(I) Köy veya Belde	20	4,02	1,365	0,414	Kabul
	(II) İlçe Merkezi	39	3,36			
	(III) İl Merkezi	91	3,77			
	(IV) Büyükşehir	25	3,01			
Gizlilik	(I) Köy veya Belde	20	4,21	1,658	0,277	Kabul
	(II) İlçe Merkezi	39	3,29			
	(III) İl Merkezi	91	3,89			
	(IV) Büyükşehir	25	2,98			
Mesleki Davranış	(I) Köy veya Belde	20	3,45	1,514	0,255	Kabul
	(II) İlçe Merkezi	39	3,30			
	(III) İl Merkezi	91	4,21			
	(IV) Büyükşehir	25	3,81			

Muhasebe meslek etiği algısında etkili olan ilkelerin yetiştikleri yere göre farklılık olup olmadığı Anova testiyle analiz edilmiştir. Tablo 9'da gösterilen analiz sonuçlarına göre, yetiştikleri yer değişkeni arasında tüm ilkeler açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir. Bu nedenle Hipotez 6 desteklenmiştir.

Tablo 10'da, öğrencilerin meslek etiği algıları ile mesleki kariyer planları arasındaki ilişkiyle ilgili bulgular yer almaktadır.

Tablo 10. Mesleki Kariyer Planına Göre Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

İfadeler	Lise	N	$\bar{x}$	F	P	Hipotez 7
Dürüstlük	(I) Kamu Sektörü	83	3,21	1,695	0,254	Kabul
	(II) Özel Sektör	54	3,55			
	(III) Kendi İşini Kurmak	25	3,23			
	(IV) Mali Müşavirlik	13	3,56			
Tarafsızlık	(I) Kamu Sektörü	83	3,22	1,414	0,355	Kabul
	(II) Özel Sektör	54	3,74			
	(III) Kendi İşini Kurmak	25	3,63			
	(IV) Mali Müşavirlik	13	3,11			
Mesleki Yeterlilik ve Özen	(I) Kamu Sektörü	83	3,88	0,524	0,587	Kabul
	(II) Özel Sektör	54	3,26			
	(III) Kendi İşini Kurmak	25	3,24			
	(IV) Mali Müşavirlik	13	3,84			
Gizlilik	(I) Kamu Sektörü	83	3,84	0,874	0,344	Kabul
	(II) Özel Sektör	54	3,52			
	(III) Kendi İşini Kurmak	25	4,29			
	(IV) Mali Müşavirlik	13	3,79			
Mesleki Davranış	(I) Kamu Sektörü	83	3,25	1,356	0,278	Kabul
	(II) Özel Sektör	54	3,87			
	(III) Kendi İşini Kurmak	25	4,20			
	(IV) Mali Müşavirlik	13	3,98			

Muhasebe meslek etiği algısında etkili olan ilkelerin mesleki kariyer planına göre farklılık olup olmadığı Anova testiyle analiz edilmiştir. Tablo 10'da gösterilen analiz sonuçlarına göre, mesleki kariyer planı değişkeni arasında tüm ilkeler açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir. Bu nedenle Hipotez 7 desteklenmiştir.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Çalışmanın amacı, lisans düzeyinde muhasebe eğitimi alan öğrencilerin meslek etiğiyle ilgili algılarını ölçmektir. Çalışmanın amacı kapsamında, Çankırı Karatekin Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinde (İİBF) 2017-2018 eğitim öğretim güz döneminde çeşitli bölümlerde muhasebe dersi alan 175 öğrenci üzerinde anket uygulanmıştır. Verilerin analizinde; güvenilirlik analizi, frekans dağılımları, ortalamalar, standart sapmalar, T-testi ve Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) testi kullanılmıştır. Yapılan analizlerin sonucunda ulaşılan bulgulara göre;

- Ankete katılan öğrencilerin %57,10'u erkek, %42,90'ı kadınlardan oluşmaktadır.
- Öğrencilerin çoğunlukla %54,20 ile 21-23 yaş aralığında ve %53,24 ile il merkezlerinde yaşadığı saptanmıştır. Öğrencilerin eğitim gördükleri bölüme ilişkin frekanslar incelendiğinde %37,20'si bankacılık ve finans, 33,10'u iktisat ve 29,70'i iktisattır. Araştırmaya katılan öğrencilerin büyük çoğunluğunun %77,12 ile düz lise mezunu olduğu, diğer lise türlerinden (meslek lisesi, ticaret lisesi vb.) mezun olan öğrenci sayısının oldukça az olduğu belirlenmiştir. Yine ankete katılan öğrencilerin büyük çoğunluğunun %47,42 ile kamu sektöründe çalışmayı düşündüğü saptanmıştır.

- Araştırmaya katılan öğrencilerin meslek etiği algılarına ait analiz sonuçlarına bakıldığında en yüksek ortalamaya sırasıyla (4,36) “Meslek mensuplarının mesleki etik kurallarına uymalarının önemli olduğunu düşünüyorum.”, (4,29) “Etik konusunda eğitim ve öğretimler daha fazla yer verilmesi gerektiğini düşünüyorum”, (4,06) “Meslek mensupları etik ilkelerine bağlılığı mesleğe olan güveni ve saygınlığını arttıracaklarını düşünüyorum.” ifadelerinin yer aldığı tespit edilmiştir. En düşük ortalamaya ise (2,11), “Meslek mensuplarının mükelleflere ait bilgileri üçüncü kişiler ile paylaştığını düşünüyorum”, (2,21) “Mükelleflerin meslek etiğini yeterli saygıyı gösterdiğini düşünüyorum”, (2,29) “Meslek mensuplarının özgür irade ile karar verdiklerini düşünüyorum.” ifadelerinin yer aldığı tespit edilmiştir.
- Kadın ve erkek öğrencilerin meslek etiği algılarına göre istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir.
- Öğrencilerin meslek etiği algılarına göre yaş gruplarına göre dürüstlük ilkesi açısından fark oluğu, ancak diğer ilkeler açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir.
- Öğrencilerin meslek etiği algısında mevcut bölüm değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir.
- Öğrencilerin meslek etiği algısında öğrenim durumu değişkeni arasında tüm ilkeler açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir.
- Öğrencilerin meslek etiği algısında mezun olunan lisede öğrenim durumu değişkeni arasında dürüstlük, tarafsızlık ve mesleki yeterlilik ve özen açısından fark tespit edilmiştir. Ancak diğer ilkeler açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir.
- Öğrencilerin meslek etiği algısında yetiştikleri yer ve mesleki kariyer planı değişkeni arasında tüm ilkeler açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir.

Bu çalışmanın en önemli kısıtı örneklem büyüklüğünün, sadece Çankırı Karatekin Üniversitesi İİBF olması ve bu nedenle de daha verimli ve güvenilir bulgular için yeterli düzeye getirilememiş olmasıdır. Bundan sonra yapılacak çalışmalarda, daha büyük bir örneklem üzerinde uygulanması ile daha kesin sonuçlara ulaşılabilir. Yine öğrencilerin etik davranışlarında ki değişim zaman ve eğitim boyutu dikkate alınarak ölçülmesi gerekmektedir. Ayrıca demografik özelliklerde yer alan değişkenlerin artırarak farklılık analizleri gerçekleştirilebilir. Buna karşın bu çalışma konusu itibarıyla özgün bir niteliğe sahip olmasının yanı sıra yol gösterici bir nitelikte hazırlanmaya çalışılmıştır. Gelecek çalışmalarda araştırmacılar, daha farklı mesleki etik konusunu farklı ölçüm yöntemleri ile araştırabilirler.

KAYNAKÇA

- Ağyar, Evren; Kutluk, Angay Filiz; Cengiz, Emre (2012), “Meslek Yüksekokulları Muhasebe Bölümü Öğrencilerinin Sosyo – Ekonomik Değişkenler Işığında Mesleki Etiğe Bakış Açılarının İncelenmesi (Akdeniz Üniversitesi Örneği)”, Journal Of Yasar University, 25(7); 4203 - 4228.
- Akın, O. ve Özdaşlı, K. (2014). Muhasebe Meslek Mensuplarının Mesleki Faaliyetlerinde Uymaları Gereken Etik İlkelere Uyuma Düzeyine Yönelik Meslek Mensupları İle Meslek Yüksek Okulu Muhasebe Bölümü Öğrencilerinin Algıları. Muhasebe ve Finansman Dergisi, (63), 59-74.
- Akyatan, A., & Kutluk, F. A. (2015). Muhasebe Dersi Alan Öğrencilerin Etik Karar Alma Sürecini Etkileyen Faktörler Üzerine Bir Arastırma/A Research About The Factors That Affect The Ethical Decision Process Of The Students Taking Accounting. Journal of Accounting, Finance and Auditing Studies, 1(4), 42.
- Alkan, G. İ. (2015). Muhasebe Eğitiminde Etik: Ön Lisans Öğrencilerinin Etik Algılarına Yönelik Bir Araştırma. Business And Economics Research Journal, 6(2), 113-125.
- Ay, Ünal (2003), işletmelerde Etik ve Sosyal Sorumluluk, Nobel Kitabevi, Adana.

- Aymankuy, Yusuf-Sarioğlan, Mehmet (2005), “Muhasebe Meslek Mensuplarının Meslek Etiğine Yaklaşımları ve Balıkesir İl Merkezinde Bir Uygulama”, Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt:8, Sayı:14, Aralık, s. 23-45.
- Burcu, Ü. Z. Ü. M., & SİVRİKAYA, S. Ö. (2016). MESLEK YÜKSEKOKULU ÖğRENCİLERİNİN ETİK DEğERLERE YATKINLIK DÜZEYLERİ (KOCAELİ MYO ÖRNEğİ). *Uluslararası Bilimsel Araştırmalar Dergisi (IBAD)*, 3(1), 230-240.
- Çarıkçı, İ. H., Bektaş, M., Eral, , Turak, B. (2012) Muhasebe Eğitimi Gören Öğrencilerin Etik Değerlerle İlgili Algıları: Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Meslek Yüksekokulu Örneği. *Mesleki Bilimler Dergisi (Mbd)*, 1(2), 84-93.
- Dastan, Abdulkirim (2009), “Etik Eğitiminin Muhasebe Eğitimindeki Yeri ve Önemi: Türkiye Değerlendirmesi”, Marmara Üniversitesi İ.İ.B.F Dergisi, Cilt 26, Sayı 1, s. 281-311.
- Daştan, A., Bayraktar, Y., & Bellikli, U. (2015). Muhasebe Mesleğinde Etik İkilem ve Etik Karar Alma Konularında Farkındalık Oluşturma: Trabzon İlinde Bir Araştırma. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 29 (1), 63 - 82.
- Daştan, A., Bellikli, U. & Bayraktar, Y. (2015). Muhasebe Eğitiminde Etik İkilem ve Etik Karar Alma Konularına Yönelik Ktü-İibf Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma, *Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 11(1), 75-92.
- Elagöz, İ., & şahbaz, Ü. (2016). Muhasebe Mesleğinde Etik: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Ön Lisans Öğrencilerinin Etik Algılarına Yönelik Bir Araştırma. *Journal Of Entrepreneurship & Development/Girişimcilik Ve Kalkınma Dergisi*, 11(2).
- Fıdan, Meral Erol; SUBAŞI, şerife (2014)“Muhasebe Meslek Mensubu Adaylarının Etik Algıları: İstanbul İli Örneği”, *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, (64); 111-130.
- Gökoğlan, K., Arslan, H., & Bulut, M. (2018). Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin Muhasebe Meslek Etiği Algıları Üzerine Bir Araştırma. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(65), 278-294.
- Gülmez, Cançağ; Mustafa Kılı; Bülent Öz (2016), “Üniversite Öğrencilerinin Muhasebe Meslek Etiğine Bakış Açılarının İncelenmesi: Okü Öğrencileri Örneği”, *Journal Of Accounting, Finance And Auditing Studies*, 2/3, Ss: 98-114.
- Güney, C. (2018). Muhasebe Meslek Mensubu Adaylarının Mesleki Etik Algısı Üzerine Bir Araştırma: Gazanfer Bilge Meslek Yüksekokulu Örneği. *Electronic Journal Of Social Sciences*, 17(65).
- Kurnaz, N. Ve Gümüş, Y. (2010) “Muhasebe Bölümü Öğrencilerinin Muhasebe Mesleği İle İlgili Etik Dışı Davranışlara İlişkin Algı Analizi: Dumlupınar Üniversitesi Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu Örneği” *Muhasebe Ve Finansman Dergisi*, 45:157-174.
- Sakarya, ř. ve Kara, S. (2010), “Türkiye’de Muhasebe Meslek Etiğine Yönelik Düzenlemeler ve Meslek Mensupları Tarafından Algılanması Üzerine Bir Alan Araştırması” *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*,12(18), ss.57-72.
- Sözbilir, Naciye (2000), Türkiye’de Muhasebe Uygulamalarında Etiksel Boyutlar, Kocatepe Üniversitesi Yayınları No: 26, Afyon.
- Uyar, Süleyman; Kahveci, Ata Ve Yetkin, Murat. (2015). “Öğrencilerin Muhasebe Meslek Etiği Algısı: Altso Meslek Yüksekokulu Örneği”, *Niğe Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Cilt: 8, Sayı: 2, 237-247.
- Ünsal, Ahmet (2008), “İşletmelerde Muhasebe Yöneticilerinin Etiksel Karar Süreci”, *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi İİBF Dergisi*, Sayı:14, s. 1-19.
- Yalçın, Selçuk (2011), “Muhasebe Meslek Mensupları ve İşletmelerin Etik Konusunda Tutumları: Türkiye Araştırması”, *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, Sayı: 52, Ekim, s.47-66.

- Yatkın, Ahmet (2008), “Etik Düşünce ve Davranışın Yerel Yönetimlerde Hizmet Verimliliğinin Arttırılmasında Rolü ve Önemi (Elazığ Belediyesi Örnek Alan Araştırma)”, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt:18, Sayı:1, s. 211- 231.
- Yücenurşen, Mehmet; Haluk Duman; Yusuf Polat (2017). “Muhasebe Eğitimi Alan Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin Etik Davranışlarının Tespiti Üzerine Bir Araştırma: Ortaköy Myo Örneği”, Selçuk Üniversitesi Cilt 20, Sayı 2, Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi, Cilt 20, Sayı 2, ss: 96-110.
- Üzüm, B, Özkurt Sivrikaya, S. (2018). Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin Etik Değerlere Yatkınlık Düzeyleri (Kocaeli Myo Örneği). Uluslararası Bilimsel Araştırmalar Dergisi (Ibad), 3 (1), 230-240.